

Orkland frivilligsentral, Skattkammeret og ny forskrift om tilskudd

Bestillingen fra kommunestyret

Kommunestyret ber rådmannen gjennomføre en evaluering av dagens driftsform. Det må skisseres fordeler og ulemper med dagens drift kontra at frivilligsentralene og utlånsentralene drives av frivilligheten selv, men med kommunalt driftstilskudd. Evalueringen skal ferdigstilles til kommunestyrets budsjettkonferanse i høst.

Vedtak 23.06.2021

«Evaluering av dagens ordning med frivilligsentralene og utlånsentralene:

Før etableringa av Orkland kommune hadde frivilligsentralene og utlånsentralene ulike driftsformer. I forbindelse med etableringen av Orkland kommune ble alle frivilligsentralene og utlånsentralen i Meldal organisert og drevet som en del av den kommunale virksomheten. Unntatt var Skattekontoret på Orkanger som drives av Kirkens Bymisjon.

Kommunestyret ber rådmannen gjennomføre en evaluering av dagens driftsform. Det må skisseres fordeler og ulemper med dagens drift kontra at frivilligsentralene og utlånsentralene drives av frivilligheten selv, men med kommunalt driftstilskudd. Evalueringen skal ferdigstilles til kommunestyrets budsjettkonferanse i høst.»

Oppsummering

- Ingen av frivilligsentralene som nå inngår i Orkland frivilligsentral har erfaring fra å være drevet av frivilligheten selv. Frivilligsentraler eid og drevet av frivilligheten finnes i hovedsak i de store byene i Norge, ettersom dette krever store ideelle organisasjoner med høy kapasitet. Denne løsningen finner vi blant annet i Oslo, Bergen og Trondheim. Dette mener vi er et lite realistisk alternativ for Orkland.
- Kulturdepartementets forslag til ny forskrift for frivilligsentraler kommer til å få både økonomiske og organisasjonsmessige konsekvenser for Orkland frivilligsentral fra 01.01.2022.
- Orkland frivilligsentral må tilpasse sin driftsmodell til den forskriften som blir vedtatt i kulturdepartementet. Dette vil helt sikkert inneholde krav om å etablere egne vedtekter, ha eget styre, gjennomføre årsmøte, søke departementet om tilskudd og rapportere årlig på drift. Dette betyr også at dagens driftsmodell må endres.
- Det er ikke tilgjengelige driftsmidler innenfor Orkland frivilligsentral i dag som kan omprioriteres som tilskuddsmidler til Skattkammeret
- Det er ikke tilgjengelige driftsmidler innenfor området helse og mestring som kan omprioriteres som tilskuddsmidler til Skattkammeret
- Enheten kultur og idrett er positiv til å bidra med 100 000 kroner i årlig tilskudd over en 3 års periode, dekket av enhetens overskuddsfond. Dette forutsetter politisk vedtak.
- Orkland kommune stiller seg positivt til å prioritere Skattkammeret høyt i kommunens prioritering av tilskudd fra BUFDIR til bekjempelse av utenforskap og barnefattigdom. Dette forutsetter politiske vedtak.
- Orkland frivilligsentral, avd Orkanger er planlagt flyttet til tjenestesenteret ved Orkland rådhus. Frivilligsentralen er positiv til en samlokalisering med Skattkammeret i tjenestesenteret når det blir gjort tilgjengelig

- Skattekammeret ønsker primært å bli værende i dagens lokaler, og flere av bidragsyterne til sponsorlauget har stilt dette som forutsetning for sitt økonomiske bidrag.

Evaluering Orkland frivilligsentral m/ utlånsentraler

Det er vanskelig å evaluere drift av Orkland frivilligsentral av flere grunner. For det første hadde frivilligsentralen normal drift i ny kommune i kun to og en halv måned før pandemien snudde opp ned på hele virksomheten. Det har ikke vært normal drift etter 12.03.2020, og frivilligsentralen ble bedt om å løse mange andre type oppgaver enn det som tilligger normalsituasjonen. Under pandemien ble flere av våre viktigste tjenester satt på vent på grunn av smittevernrestriksjoner. Det blir også vanskelig å sammenlikne frivilligsentralen før og etter sammenslåing fordi ingen av de som jobbet i frivilligsentralene før er ansatt hos oss lengre. Pr. i dag er følgende personer ansatt i Orkland frivilligsentral:

- Rachel Hammervik ved avd. Orkanger og Krokstadøra tiltrådte 01.05.2021
- Anne Mari Svinsaas ved avd. Meldal. Eli Anne Kalseth vikarierer i hennes sykefravær
- Jannicke Meland ved avd. Lensvik tiltrådte 01.08.2020
- Tom Brendmo, avdelingsleder frivillighet gikk inn i stillingen 01.01.2020

Status før kommunesammenslåing og endringer inn i Orkland

- Ingen frivilligsentraler, med unntak av Snillfjord, var eid og drevet av frivilligheten selv.
- Alle ansatte i frivilligsentralene var kommunalt ansatt. Stillingen i Snillfjord var en krysning mellom kommunalt ansatt og lagsansatt, der Snillfjord kommune betalte lønn og ivaretok arbeidsgivers forpliktelser med unntak av medlemskap i KLP.
- Det var styrer i Orkdal og Meldal som hadde det formelle driftsansvaret for sentralene. Det har vært varierende hvor aktive disse styrene har vært i driftsperioden ved frivilligsentralene. Både styret i Orkdal og Meldal brukte kommunesammenslåingsprosessen til å legge ned sine driftsorganisasjoner, og frivilligsentralene ble fullt ut kommunalt eid og drevet fra 01.01.2020.
- Fagrapporten for området frivillighet var enstemmig i ønsket om at frivilligsentralene skulle ha kommunal driftsform etter kommunesammenslåingen. Alle de daglige ledere i frivilligsentralene deltok i dette faggruppearbeidet.
- Stillingsressursene som ble overført til Orkland kommune fra 01.01.2020 var: Orkanger 80 %, Meldal 50 %, Agdenes 50 %. Snillfjord ble driftet som selveid organisasjon i hele 2020. Fra 2021 avviklet styret organisasjonen Snillfjord Frivilligsentral og ønsket at Orkland overtok driftsansvaret for den delen av Snillfjord som nå ligger i Orkland.

Intensjonsavtalen slo fast at frivilligsentralene skulle søkes opprettholdt med samme fysiske lokasjon inn i Orkland. Dette var også konklusjonen i faggruppens rapport. Det ble derfor valgt å opprettholde fire fysiske avdelinger i hhv. Orkanger, Lensvik, Meldal og Krokstadøra. Orkland frivilligsentral har i dag til sammen 2,4 årsverk, fordelt med 80 % ved avdeling Orkanger, 50 % ved avdeling Lensvik, 60 % ved avdeling Meldal, inkl. BUA, 20 % ved avdeling Krokstadøra og 30 % til avdelingsleder for Frivillighet.

Forslag til ny forskrift om tilskudd til frivilligsentraler

Medio august 2021 mottok Orkland frivilligsentral et høringsnotat hvor Kulturdepartementet fremmer forslag til ny forskrift om tilskudd til frivilligsentraler. Kulturdepartementet har utredet og vurdert flere modeller for tildeling av tilskuddet. Dette blir oppsummert i fire ulike modeller, hvorav Kulturdepartementet vurderer modell 1 og 4 som mest hensiktsmessig. Modell 1 er svært lik dagens

fordeling, mens modell 4 innebærer større endringer. Uansett hvilken av modellene som blir valgt, vil det få konsekvenser for videre finansiering og frivilligsentralen. Høringsnotatet vil i stor grad definere den videre evalueringen av Orkland frivilligsentral.

Forslag til ny forskrift:

§ 1 Formål

Tilskuddsordningen skal bidra til å skape gode og forutsigbare rammevilkår for frivilligsentraler. Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder tilskudd til kommuner øremerket frivilligsentraler.

§ 3 Hvem kan søke

Kommuner kan søke tilskudd til frivilligsentraler i sin kommune. Kommunen skal involvere frivillig sektor når det gjelder opprettelse, nedleggelse og drift av frivilligsentraler.

§ 4 Beregning av tilskudd, modell 1

Alle kommuner som søker ordningen og oppfyller kravene i § 7 mottar et tilskudd basert på antallet frivilligsentraler i kommunen.

§ 4 Beregning av tilskudd, modell 4

Alle kommuner som søker ordningen og oppfyller kravene i § 7 mottar en minstesats som skal bidra til drift av én frivilligsentral.

De gjenstående midlene fordeles etter innbyggertallet per 1. januar i søknadsåret i kommunene som har søkt ordningen.

§ 5 Forvaltning

Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen på vegne av Kulturdepartementet.

Kommunen overfører tilskuddet i sin helhet til frivilligsentralen(e). *Modell 1:* Tilskuddet skal fordeles likt mellom frivilligsentralene i kommunen. *Modell 4:* Kommunen prioriterer selv hvordan tilskuddet skal fordeles.

§ 6 Krav til søknaden

Følgende skal bekreftes i kommunens søknad om tilskudd:

- a. at frivilligsentraler som mottar tilskudd oppfyller kravene i §§ 7 og 8
- b. at kommunen har involvert frivillig sektor jf. § 3

§ 7 Krav til frivilligsentralen

For å kunne motta tilskudd via kommunen må frivilligsentralen:

- a. drive virksomhet i samsvar med formålet i forskriftens § 1, tilpasset lokale forutsetninger og behov
- b. være organisert under og driftes av en kommune, en eller flere virksomheter registrert i frivillighetsregisteret og/eller et samvirkeforetak der samtlige medlemmer er kommuner og/eller virksomheter registrert i frivillighetsregisteret
- c. ha et styre, avholde årsmøte og ha egne vedtekter.
- d. ha eget regnskap og årsrapport
- e. ha tilgang på fysiske lokaler

f. ha en daglig leder

g. ha lokal finansiering tilsvarende minst 40% av statstilskuddet frivilligsentralen mottar etter denne forskriften

h. ha et eget organisasjonsnummer

i. benytte ordet "frivilligsentral" eller likelydende i frivilligsentralens navn

§ 8 Gratis utlån av frivilligsentrales lokaler

Frivilligsentralens lokaler skal gjøres tilgjengelig for gratis utlån til frivillige organisasjoner når frivilligsentralens behov for lokalene er dekket, så langt det er praktisk mulig.

Med frivilligsentralens lokaler menes i denne sammenheng alle lokaler finansiert og driftet gjennom tilskudd etter denne forskriften.

Frivilligsentralen kan fastsette utfyllende regler for utlån av lokaler og utstyr. Reglene skal ikke diskriminere mellom frivillige organisasjoner.

§ 9 Klageadgang

Vedtak kan påklages, jf. forvaltningsloven § 28 første ledd. Kulturdepartementet er klageinstans for Lotteri- og stiftelsestilsynets vedtak etter forskriften.

§ 10 Rapport og regnskap

Kommunen skal rapportere om bruken av midler for det foregående året innen neste års søknadsfrist. Det skal fremgå hvilket beløp hver frivilligsentral har mottatt.

§ 11 Kontroll av bruk av midler

Lotteri- og stiftelsestilsynet kan foreta kontroll med bruken av tilskuddet. Kommuner og frivilligsentraler plikter å medvirke til slik kontroll, herunder gi relevante opplysninger mv.

§ 12 Tilbakebetaling

Dersom utbetalt tilskudd ikke er nyttet i samsvar med forutsetningene, kan departementet eller tilskuddsforvalter kreve hele eller deler av tilskuddet tilbakebetalt, stoppe videre utbetalinger eller trekke fra beløp i senere tildeling av tilskudd.

Dersom det utbetales uberettiget eller feil tilskudd kan dette også helt eller delvis kreves tilbake.

§ 13 Økonomisk ramme

Den økonomiske rammen for ordningen fastsettes gjennom den årlige budsjettbehandlingen i Stortinget.

§ 14 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft fra 1. januar 2022.

§ 15. Unntak

Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forskriften.

Lokalisering og struktur

Det er lagt som prinsipp at alle frivilligsentralene i Orkland skal drives i kommunale lokaler. I Meldal er frivilligsentralen og Bua allerede i gang med flytting inn i sentrumsbygget. Bua vil bli samlokalisert med frivilligsentralen, og driftes innenfor frivilligsentralens budsjett. Estimert stillingsressurs for tiltaket er 10 % stilling. Orkland frivilligsentral har god erfaring med Bua-konseptet og ønsker å

videreføre dette som i dag. Vi har et ønske om å opprette et tilsvarende tilbud i Lensvik, og har søkt fylkeskommunen om oppstartsmidler på kr. 100.000. Dette kan maksimalt dekke 1/3 av de totale kostnadene. Resten av finansieringen må kommunen sørge for. Det forutsettes at det blir lagt til rette for egnet areal i kommunehuset i Lensvik. I Lensvik ligger frivilligsentralen for tiden i et gammelt kommunalt bygg. Det er foreslått å flytte frivilligsentralen til kommunehuset i Lensvik. Før dette kan realiseres må imidlertid kommunehuset bygges om og tilrettelegges for frivilligsentralen og Bua. Det er foreslått samlokalisering med biblioteket i Lensvik, som for øvrig er planlagt drevet som meråpent bibliotek.

I Orkanger leier frivilligsentralen lokale i Hjørnebygget i Orkdalsveien. Det er foreslått at frivilligsentralen skal flyttes til Tjenestesenteret så snart legevakta har flyttet ut. Det er imidlertid usikkert når dette kommer til å skje. Noe rehabilitering og ombygging av lokalene vil være nødvendig før frivilligsentralen kan flytte inn. Frivilligsentralen i Krokstadøra har allerede flyttet inn i kommunehuset, og er nå samlokalisert med biblioteket.

For å kunne oppfylle paragraf 1 i den foreslåtte forskriften bør Orkland frivilligsentral opprettholde samme struktur som i dag, med fire avdelinger i hhv. Meldal, Krokstadøra, Lensvik og Orkanger. Det er lange avstander i Orkland, og hvis frivilligsentralen skal «være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor» (paragraf 1), må frivilligsentralen være lokalisert der folk bor, slik at sentralene ligger i geografisk nærhet til så vel frivillige som mottakere av frivillige tjenester.

Dersom frivilligsentralen sentraliseres til Orkanger blir det vanskelig å oppfylle paragraf 1 i forslaget til ny forskrift, på grunn av store avstander i kommunen. En sentralisering vil også medføre konsekvenser for frivilligsentralens ansatte.

Skattkammeret

Det er presentert en konkret økonomisk utfordring for Orkland kommune på 400.000 – 500.000 kroner i årlig driftstilskudd. Skattekommeret ønsker selv å fortsette som en uavhengig virksomhet, men ønsker å opprettholde det praktiske samarbeidet med Orkland frivilligsentral, som de har i dag. De ønsker videre å bli værende i dagens lokaler i Orkdalsveien, fordi plasseringen er gunstig i forhold til deres brukere. Samlokalisering med Orkland frivilligsentral i et kommunalt bygg kan være en del av løsningen. Det er essensielt at arealbehovet blir ivaretatt for både frivilligsentralen og Skattkammeret. Skattkammeret på Orkanger har i dag (følge Skattekommerets ansatte) et samlet areal på 244 kvm. Ettersom frivilligsentralen og Skattekommeret har såpass ulike behov kan de ikke dele lokale permanent, og Skattekommerets arealbehov kommer derfor i tillegg til frivilligsentralens arealbehov.

Økonomi

I gjeldene økonomiplan er det avsatt 2 293 000 kroner i budsjettetrammen for området Frivillighet og frivilligsentraler. I dette budsjettet inngår et statstilskudd på 1 415 000 kroner. Forslaget til ny forskrift for frivilligsentraler vil medføre flere endringer som får konsekvenser for økonomien til Orkland frivilligsentral. En evt. reduksjon i statstilskudd vil medføre at det ikke lenger er økonomisk grunnlag for å videreføre dagens drift.

Det er allerede tatt ut økonomisk effektiviseringspotensialet i frivilligsentralene, bla ved å ha felles IT-struktur, flytte frivilligsentralene fra leide til eide lokaler og ved å redusere administrative kostnader

til bla styrehonorarer etc. Det er derfor en svært begrenset økonomisk handlefrihet området frivillighet har til å møte en reduksjon i tilskudd fra staten. Med dette som utgangspunkt har heller ikke område frivillighet mulighet til å omprioritere sine driftsmidler for å overføre dette til Skattekammeret.

Skattekammeret representerer et viktig tilbud, og Kommunedirektøren foreslår i forslag til budsjett og handlingsplan at Orkland kommune bidrar med 400 000 til drift av Skattekammeret. 100 000

finansiere årlig i årene 2022 – 2024 fra enhet Kultur og idrett sitt overskuddsfond, resten finansieres over driftsbudsjettet til Orkland kommune.